

Egy karcsúbodobácsfaj (Heteroptera: Blissidae) első dokumentált magyarországi előfordulása

GEIGER BARBARA, KONDOROSY ELŐD & KISS JÓZSEF

ABSTRACT: (First documented occurrence of a blissid bug in Hungary (Heteroptera: Blissidae).) Two adults of *Dimorphopterus blissoides* (Baerensprung, 1859) (Hemiptera: Heteroptera: Blissidae) were recently collected in the Mátra Mountains, northern Hungary. This is the fourth blissid species recorded from Hungary. Diagnostic characters of this species are briefly discussed.

A bodobácsok (Lygaeoidea) családsorozatába tartozó karcsúbodobácsfélék családja (Blissidae) világszerte elterjedt, kizárólag egyszikűeken, elsősorban pázsitfűféléken (Poaceae) táplálkozó fajokat, köztük néhány jelentős kártevőt is felvonultató csoport. A jelenleg ismert 411 érvényes fajból Európában mindössze 9 faj él. A család egyik legnagyobb genusza az Óvilágban mindenfelé elterjedt *Dimorphopterus* Stål, 1872, amelynek összesen 38 faja ismert (SLATER 1974, ZHENG & ZOU 1982). A Palearktikumban 11, Európában 4 *Dimorphopterus*-faj él (PÉRICART 1999, 2001). Az ide tartozó fajok egyedei zömök vagy megnyúlt, hát-hasi irányban lapított testűek, teljes testfelületük fényes, nem molyhos; fejük oldalnézetben legfeljebb olyan hosszú, mint amilyen magas; szemük kissé eltávolodott az előhát elülső szögletétől; csápjaik rövidebbek a fej és az előhát együttes hosszánál, a negyedik csápiz hosszabb vagy olyan hosszú, mint a második; a csápdudor felülről nem vagy alig látható; szipókájuk legalább a középső csipő-kig ér. Rövidszárnyú alakjaik gyakoribbak a teljesszárnyúaknál.

Hazánkból eddig a *Dimorphopterus* genusz két faja volt ismert. A *Dimorphopterus spinolae* (Signoret, 1857) és a *D. doriae* (Ferrari, 1874) fajokat Horváth Géza említi először (HORVÁTH 1875). A *Dimorphopterus brachypterus* (Rambur, 1839) mediterrán faj, hazánkban még nem találtak példányát. A *Dimorphopterus blissoides* (Baerensprung, 1859) kelet-mediterrán elterjedésű faj, melyet a környező országokból, így Szlovéniából, Horvátországból, Romániából és Ukrajnából már korábban közöltek (PÉRICART 1999). Ennek a fajnak egyetlen korábbi adata ismert Magyarországról: KÖRÖSI et al. (2012) cikkük elektronikusan közölt függelékében található fajlistában említik egy példányát közelebbi adatok nélkül. Körösi Ádám személyes közlése alapján a példány Kunpeszerről, egy intenzíven legeltetett legelőről (47°04'16"É, 19°20'19"K) származik 2003. májusából (det. Rédei D.).

A *Dimorphopterus blissoides* egy nőtény példányát találtuk meg Hatvan határában. A Görbeérhez, illetve egykori bányatavakhoz közel fekvő tönkölytáblában (47°38'25.1"É, 19°43'00.6"K) fogtuk fűhálóval 2014. április 30-án. A lelőhely a mérsékelt meleg, száraz éghajlatú Hatvani-síkon helyezkedik el patakparti magaskörösök közelében. PÉRICART (1999) által említett tápnövényei a nád (*Phragmites australis*), illetve az olasz nád (*Arundo donax*), melyek közül az előbbi megtalálható a terület közelében.

Időközben egy másik nőtény példányt is találtunk a Koczor Sándor gyűjtéséből Mátraházáról származó fűhálózott anyagban (2013. június 15). A mátraházi bizonyító példányt elhelyeztük

a Magyar Természettudományi Múzeum Heteroptera gyűjteményében. A két példány 50 km-es távolságon belül került elő, ez valószínűvé teszi, hogy a fajnak a Mátra környékén stabil populációja lehet. A faj őshonossága azonban kérdéses, lehet, hogy friss behurcolásról vagy betelepedésről van szó.

A hazai *Dimorphopterus*-fajokat elkülönítő fontos bélyeg az elülső comb fogazottsága és a test szőrzete. *A. D. doriae* megvastagodott elülső combjain egy nagyobb és két kis tövis van. Tojásdad testét meglehetősen hosszú, részben felálló szőrök borítják. 2,2–3 mm nagyságú. *A. D. spinolae* és a *D. blissoides* elülső combja nem fogazott; mindkét faj nagyobb 3 mm-nél.

A. D. spinolae csápjai és lábai sötétbarnák, elülső lábszára jóval rövidebb a fej szélességénél; szipókája nem ér túl a közép mell közepén; megnyúlt, fényes fekete testét apró ezüstös szőrök borítják; testhossza 3,1–4,5 mm. *A. D. blissoides* lábai sárgák, elülső lábszára nem rövidebb a fej szélességénél; az első két vagy három csápíze is részben sárgás színű; szipókája eléri a középső csípőket; alapszíne fekete, gyenge fényvel, rövid, fekvő, ezüstös szőrök borítják; testhossza 4,5–5,5 mm (PÉRICART 1999).

A fajok magyar nevére SOÓS (1950) tett először javaslatot, most a családnév adásával együtt javasoljuk az *Ischnodemus sabuleti* (Fallén, 1826) faj „nádi bodobács” nevét „nádi karcsúbodobács”-ra változtatni, a *Dimorphopterus doriae* „alföldi bodobács” helyett lehetne „alföldi karcsúbodobács”, míg a *D. spinolae* „közönséges karcsúbodobács”, a *D. blissoides* pedig „keleti karcsúbodobács”.

Köszönetnyilvánítás: A szerzők köszönetet mondanak KOCZOR Sándornak (MTA Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézet, Budapest) az általa gyűjtött anyag átadásáért, TORMA Attilának (Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar, Szeged) a faj hazai elterjedésével kapcsolatos információkért, RÉDEI Dávidnak (Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest) a cikk lektorálásáért és KÖRÖSI Ádámnak (Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest) a kunpeszéri lelőhely pontosításáért.

Irodalom

- HORVÁTH, G. (1875): Monographia Lygaeidarum Hungariae. Magyarország bodobácsféléinek magánrajza. – A Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, VI + 109 pp.
- KÖRÖSI, Á., BATÁRY, P., OROSZ, A., RÉDEI, D. & BÁLDI, A. (2012): Effects of grazing, vegetation structure and landscape complexity on grassland leafhoppers (Hemiptera: Auchenorrhyncha) and true bugs (Hemiptera: Heteroptera) in Hungary. – *Insect Conservation and Diversity*, 5: 57–66. doi: 10.1111/j.1752-4598.2011.00153.x
- PÉRICART, J. (1999): Hémiptères Lygaeidae euro-méditerranéens I. – *Fauna de France*, 84 A, Fédération Française des Sociétés de Sciences Naturelles, Paris, XX+468 pp.
- PÉRICART, J. (2001): Lygaeidae. – In: AUKEMA, B. & RIEGER, CH. (eds): *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region*. The Netherland Entomological Society, Amsterdam, 4: 35–220.
- SLATER, J. A. (1974): The genus *Dimorphopterus* (Hemiptera: Lygaeidae: Blissinae). *Transactions of the Royal Entomological Society London*, 126(1): 57–89.
- SOÓS Á. (1950): Szipókások. – In: SOÓS Á. (szerk.): *Állathatározó*. Közoktatásügyi Kiadóvállalat, Budapest, pp. 619–675.
- ZHENG, L. Y. & ZOU, H. G. (1982): A preliminary study on Chinese *Dimorphopterus* Stål (Hemiptera: Lygaeidae: Blissinae). – *Acta Entomologica Sinica*, 25: 423–430.

GEIGER Barbara, KISS József
Szent István Egyetem Növényvédelmi Intézet
H-2100 GÖDÖLLŐ, Hungary
Páter Károly u. 1.
E-mail: geiger.barbara@mkk.szie.hu,
jozsef.kiss@mkk.szie.hu

KONDOROSY Előd
Pannon Egyetem Georgikon Kar
H-8360 KESZTHELY, Hungary
Deák F. u. 16.
E-mail: kondorosy@georgikon.hu